

Muž do každého počasí

Kázání při mši svaté v den 20. výročí kněžského svěcení a při rozloučení s úřadem generálního vikáře, kostel Všechny svatých, Litoměřice, středa 22. června 2016, 18.00 hodin

Milý pane biskupe, milí spolubratři, milí bratři a sestry,

jsem velmi potěšen, že můžeme spolu oslavit dnešní den, kdy chceme Pánu Bohu poděkovat za dvacet let mé kněžské služby a za sedm a půl roku služby generálního vikáře v litoměřické diecézi. Jsem za to vděčný: za povolání od Pána Boha i od představených. Přes veškerou nedokonalost a mé nedobré povahové vlastnosti jsem se snažil tomuto dvojímu povolání - Bohem a církví - nezpronevřit. Pokud něco nebylo v pořádku, velmi se za to omlouvám a prosím za odpuštění.

Ale přejděme rychle ode mě k tomu, co je podstatné.

Mám nesmírnou radost, že jsem datem kněžského svěcení po celý život spojen s památkou dvou vynikajících mužů raně novověké Anglie, kardinála Johna Fishera a Thomase Mora. Oba zemřeli v témže roce a ze stejného důvodu: bylo to roku 1535 a důvodem bylo odmítnutí prohlásit manželství krále Jindřicha VIII. za neplatné a uznat jeho svrchovanost nad anglickou církví.

John Fisher, ačkoli biskup v Rochesteru a jako vězeň v londýnském Toweru jmenovaný kardinálem (což ho před smrtí nezachránilo), stojí v pozadí druhého muže z této mučednické dvojice, totiž Thomase Mora. I my jej dnes bohužel musíme upozadit.

Thomas More - zdá se mi - je jeden z těch mála svatých katolické církve, který je mezi lidmi znám v první řadě jako významný myslitel, politik, právník a čestný člověk, jako autor slavného spisu Utopie, a až potom jako svatý katolické církve. Mnozí se dokonce diví, že tento veliký člověk je také svatým. Je to jeho obrovská výhoda, protože může oslovit všechny, věřící i nevěřící.

O tomto ženatém muži, otci čtyř dětí, důvěrníku krále Jindřicha VIII., lordu kancléři (tedy prakticky místokráli či premiérovi), prvním, který nebyl duchovním, a člověku, který za věrnost svým zásadám položil život, jak jsem již poznamenal výše, bylo napsáno mnohé. Byly o něm dokonce napsány divadelní hry (jedním z autorů té první má být i slavný Shakespeare), knihy, natočeny filmy.

Jak stručně charakterizovat tohoto svatého? Pomohla mi v tom úvodní poznámka v breviáři. Tam se píše: vynikal bystrostí ducha, humorem a zároveň hlubokou zbožností. Pojďme se tedy nyní krátce zamyslet nad těmito třemi vlastnostmi lorda Thomase.

Bystrost ducha: Tato vlastnost není - jak by se zdálo - sumou nabytých vědomostí. Ty lze nabýt ve formě jakýchsi součástí nebo stavebních prvků. Výslednou stavbu vědění je nutno poté kreativně z tohoto materiálu poskládat. Ale to stále není všechno. Potom musí nastoupit jakési ztavení této složené skutečnosti do jednoho obrazu života. Bystrost ducha chápu jako schopnost vystavět ve vlastním životě svébytný životní názor, který však zároveň plně koresponduje s tím, co tvoří náš hodnotový systém, totiž v našem případě s vírou. Bystrost ducha dále chápu jako pohotovost a schopnost dobře a obratem zareagovat na životní situaci, v níž se nacházíme, ať jde o zásadní životní zlom nebo o jednu z maličkostí,

kteřé nás potkávají po desítkách každý den. Možná, že bychom mohli bystrosti ducha přisoudit onen biblický termín „sapientia - moudrost“, domnívám se však, že tento pojem „bystrost ducha“ přesahuje. Tím přesahem je dle mého velkorysost, která pramení z osobní jistoty, a proto se nebojí, že by mohla být druhým zneužita. Thomas More byl bystrý svatý.

Druhou vlastností je humor. Humorů je celá řada - suchý anglický, rafinovaný francouzský, drsný kanadský či ten náš český... Často si pleteme humor s legrací, jako si pleteme radost s veselím. Humor je především výsledkem životního nadhledu. Jako takový vychází z již zmiňované bystrosti ducha a je prost veškerého strachu. Můžeme říci, že je vlastností člověka, který si je jist Boží přízní, jak o tom mluví svatý Pavel: „*Je-li Bůh s námi, kdo proti nám?*“ (Řím 8,31) Odpověď je: Nikdo. A dále „*Kdo by nás mohl odloučit od lásky Kristovy? Snad soužení nebo útisk nebo pronásledování nebo hlad nebo bída nebo nebezpečí nebo zabití?*“ (Řím 8, 35) Odpověď je: Nic. Humor tedy nestaví jen na paradoxu, který vyvolává smích, ale spíše vyvěrá z radosti, že jsme milováni, a proto je nám dobře a cítíme určitou jistotu. Thomas More byl veselý svatý. Ve svědectví o něm se dočteme, že miloval žert a humor tak, že ani domácí někdy nevěděli, co říká vážně a co žertem.

A nakonec hluboká zbožnost. Zbožnost je velice vzácnou vlastností. Je to vlastnost vycházející z pravdivého vztahu víry. Víru můžeme definovat jako vztah důvěry mezi člověkem a Bohem. Bůh má první slovo, víra člověka je odpovědí na Boží impuls. Ten není dán jen výslovně náboženskými prostředky. Je dán už darem života, který je prvním aktem lásky Boha vůči člověku. Tato láska zavazuje. Člověk se po celý život snaží poznat svého Tvůrce a odpovídajícím způsobem na tuto lásku zareagovat. Základním prostředkem udržování tohoto vztahu je komunikace - tak jako všude jinde. My této komunikaci člověka s Bohem říkáme modlitba. I Bůh komunikuje směrem k člověku. Má to v jistém smyslu těžší, protože zpravidla nemluví lidskou řečí a neukazuje se. Ale proto, abychom byli schopni s Bohem navázat vztah a být mu věrni, přichází na svět Ježíš. Vidíme člověka, následujeme člověka, ale klaníme se Bohu. Ježíše stačí napodobovat. Jeho gestům, jeho slovům rozumíme. V jeho osobě se roztrhla opona a odhalil závoj. Spolu s autorem listu Židům můžeme i my radostně zvolat: „*Mnohokrát a mnoha způsoby mluvil Bůh k našim předkům skrze proroky. V této poslední době však promluvil skrze svého Syna.*“ (Žid 1,1) Ke zbožnosti dále patří přiměřená úcta prokazovaná dalším členům Boží rodiny: Ježíšově Matce Panně Marii, pěstounu sv. Josefovi a všem Božím přátelům - svatým. Zbožnost je pravdivý projev vztahu konkrétního člověka k Bohu, proto bude u každého jiná, i když má společné prvky. Vždyť je třeba Boha chválit společně, jedním hlasem, jako rodina. Zbožnost má mít určitou formu, řekněme „štábní kulturu“, ale není pouze onou formou. V ní má být ukryt právě osobní vklad každého z nás - hořící srdce. Patří k ní také nalezení vlastního místa v řádu stvoření a v díle vykoupení. Svatí často mluví o tom, že jsou hříšníci, a tyto výroky se nám někdy zdají přepjaté. Ony jsou však vyslovením autentického vztahu k Bohu. Stejně tak se zachoval i dnešní světec Thomas, když píše: „*Dobře vím, jak nehodný byl můj dosavadní život a že bych si zcela zasloužil, aby mě Bůh opustil. Přesto však nepřestanu, vždycky budu důvěřovat a pevně doufat v jeho nesmírnou dobrotu.*“

—Tyto tři vzácné vlastnosti byly nakonec spečeny a zpečetěny ohněm mučednictví. Každý mučedník je hoden obdivu pro svou statečnost, i Sir Thomas More. Byl královým přítelem a rádcem, ale nikdy toto přátelství nenadřadil věrnosti Bohu a své víře. Žádná

reálpolitika, kde účel světí prostředky, ale věrnost. V každé době vlastnost vzácná! Thomas z vězení píše: „Až dosud mi Boží svatá milost dávala sílu, abych raději pohrdl z celé duše veškerým majetkem, příjmy i samotným životem, než abych přísahal proti svému svědomí.“

Odkazem sv. Tomáše Mora, uznávaným snad všemi, je jeho dílo "Utopie". Když se řekne „utopie“, hned myslíme na něco nereálného, bláznivého, na něco, o čem ani nemá smysl přemýšlet. Thomas si však dovolil ten luxus a popsal v tomto díle ideální uspořádání společnosti na místě, které neexistuje (u-topia). Dovolil si snít, vytvořit něco, k čemu bychom se mohli pomalu blížit. To není bláznovství, vždyť člověk potřebuje ideál, aby měl o co usilovat. My křesťané umíme najít „topos“ této utopie. Je to více stav, než místo - je to Boží království. Nedá se o něm říct, že by bylo tady nebo zde, ale je mezi námi (srv. Lk 17,21). Není v něm třeba světla lampy nebo světla slunce, protože sám Bůh je jeho světlem (srv. Zj 22,5). Je to bláznovství? Možná pro někoho ano. Aťsi! Ale pro nás křesťany je to realita, která nám dává sílu do života. Toto bláznovství je chytřejší než mnohé chytré věci (srov. 1 Kor 1,25). — Boží království má být potom vzorem pro spravedlivé uspořádání věcí zde na zemi. Ještě větší pošetilost? Ale nelze na ni resignovat...

Drazí přátelé, jedna z divadelních her a podle ní později natočený oscarový film o Thomasi Morovi se jmenuje "A man for all Seasons" - "Muž do každého počasí". V tom spatřuji sám pro sebe inspiraci Thomasova života. Být člověkem do každého počasí, vydržet v dobrém i ve zlém, v letech tučných i hubených, být oporou pro druhé a proto stát pevně na vlastních nohou podpírán samotným Bohem. Vše, o čem jsme dosud uvažovali, je nutnou výbavou pro tuto schopnost.

Přeji nám všem, abychom byli pro druhé po vzoru Thomase Mora inspirací, povzbuzením a orientací. Abychom byli a zůstali jeden druhému darem. — Za Vaše obdarování Vám ze srdce děkuji!

P. Stanislav Příbyl, generální vikář